

NOVÉ TRENDY ZODPOVEDNÉHO PODNIKANIA NA SLOVENSKU

– RECENZIA VEDECKEJ MONOGRAFIE G. DUBCOVEJ

MARTIN LAČNÝ

Inštitút politológie
Filozofická fakulta
Prešovská univerzita v Prešove
Email: martin.lacny@unipo.sk

Problematika spoločenskej zodpovednosti podnikov (corporate social responsibility – CSR) sa objavuje v spoločenskovednom diskurze v kontexte súdobého spoločenského a ekonomického vývoja cca od polovice minulého storočia, v odbornom diskurze na Slovensku systematicky zhruba od polovice deväťdesiatych rokov. V jednotlivých obdobiach, ktoré v rámci tohto diskurzu vieme vyčleniť, sa do popredia postupne dostávali viaceré kľúčové otázky, týkajúce sa vymedzenia subjektu, resp. subjektov a charakteru ich zodpovednosti, ako aj spôsobov efektívnej inštitucionalizácie etických princípov podporujúcich spoločenskú zodpovednosť v rámci organizačnej kultúry podnikov, determinujúcej fundament ich správania.

Postupne, ako sa spoločenská zodpovednosť podnikov stávala jednou z dominantných tém podnikateľskej etiky ako interdisciplinárnej vednej oblasti, rástol v diskurze o spoločenskej zodpovednosti akcent na otázky týkajúce sa manažérskych činností a partikulárnych oblastí vzťahov so zamestnancami i environmentálneho rozmeru spoločenskej zodpovednosti podnikov. V ostatných rokoch registrujeme v danom diskurze okrem iných diskutovaných otázok snahu o precizovanie konceptu corporate citizenship, predstavujúceho ideový rámec pre rozvoj chápania spoločensky zodpovedného podnikania, ako aj pomerne búrlivú debatu o otázkach hodnotenia a reportovania (resp. controllingu) spoločenskej zodpovednosti podnikov. Problematika funkčnej etickej infraštruktúry podnikov, ako aj otázky hodnotenia

a reportovania spoločenskej zodpovednosti podnikov pritom predstavujú dôležité praktické oblasti, od zvládnutia ktorých závisí celková úspešnosť praktickej aplikácie princípov spoločensky zodpovedného podnikania. Kľúčovou výzvou v diskurze o spoločenskej zodpovednosti podnikov, zasadenom do širšieho kontextu etickej reflexie ekonomických aktivít a vzťahov, pritom naďalej ostáva snaha o definovanie a implementáciu podmienok férového ekonomického systému.

Na jednej strane sme v súčasnosti svedkami dlhodobého pretrvávajúcej vágnosti pri definovaní a nejednoty pri vymedzovaní obsahu spoločenskej zodpovednosti podnikov. Na strane druhej môžeme konštatovať neustále rastúci záujem firiem o image spoločensky zodpovedného subjektu (nakoľko zisk v mnohých ohľadoch závisí od reputácie) a tendenciu propagovať nové koncepty spoločenskej zodpovednosti zo strany aktivistov s rôznorodým backgroundom. Jednoducho povedané, ide o atmosféru, v ktorej pokiaľ chce byť moderné kapitalistické podnikanie spoločensky akceptovateľné a teda životaschopné, musí vykazovať „ľudskú tvár.“

Dokladom šírenia spoločenskej zodpovednosti medzi firmami na celom svete je trend ich neustále rastúceho záujmu o členstvo v obchodných organizáciách, ktoré sa k spoločensky zodpovednému podnikaniu hlásia. Medzi prominentné organizácie tohto typu patria napríklad World Business Council for Sustainable

Development, CSR Europe, The Prince of Wales Business Leaders Forum, alebo aj u nás na Slovensku pôsobiace Business Leaders Forum, či American Chamber of Commerce.

Téma spoločenskej zodpovednosti podnikov bola všeobecne akceptovaná akademikmi a vedcami, pôsobiacimi (nielen) v ekonomických odboroch, kde čoraz viac nachádza svoje čestné miesto v učebných osnovách. Spoločenská zodpovednosť je podobne obhajovaná rastúcou armádou poradcov a konzultantov, ktorí sú pripravení pomôcť firmám pri definovaní nových cieľov, stanovení ich mandátu spoločensky zodpovedných podnikov a audite výkonnosti vo vzťahu k Triple Bottom Line (TBL, resp. 3BL), alebo konceptu Global Reporting Initiative (GRI).

S pojmom spoločenskej zodpovednosti narábajú i mnohé vlády, poverujúce formálne svoje ekonomické ministerstvá podporou rozvoja zodpovedného podnikania v krajine. Európska komisia s podporou ministrov vlád členských krajín EÚ deklarovala v roku 2001 svoj záujem o aplikáciu a rozvoj tohto parametra v členských krajinách prostredníctvom vydania „Zelenej knihy“ o CSR s podtitulom „Promoting a European Framework for Corporate Social Responsibility“, s cieľom zaviesť „plnohodnotnú CSR politiku“ v rámci EÚ ako celku. Táto iniciatíva je kontinuálne aktualizovaná a prezentovaná v novších dokumentoch, ako je napríklad periodicky publikované Kompendium verejných politík v oblasti CSR v EÚ.

Súčasnú uchopenie spoločenskej zodpovednosti podnikov sa teda od atmosféry predchádzajúcich dekád líši. Kým v minulosti predstavovala spoločenská zodpovednosť predovšetkým individuálnu iniciatívu jednotlivých firiem, súčasná doktrína CSR pôsobí v globálnom podnikateľskom prostredí plošne. Jedným z aspektov tejto rozšírenej pôsobnosti je, že firmy hlásiace sa k princípom spoločenskej zodpovednosti, sú automaticky povinné zabezpečiť, že všetky subjekty, s ktorými sú v partikulárnom obchodnom vzťahu – dodávatelia, odberatelia, partneri v spoločných podnikoch, a pod., spĺňajú rovnaké štandardy. Táto rozšírená pôsobnosť konceptov spoločenskej zodpovednosti však so sebou prináša mnohé doposiaľ nezodpovedané otázky, ktoré sa týkajú predovšetkým konkretizácie obsahu a rozsahu spoločenskej zodpovednosti podnikov, hodnotenia a reportovania CSR aktivít. Hľadanie odpovedí na aktuálne otázky v danej oblasti predstavuje akúsi „rámcovú výzvu“ pre odborníkov pôsobiacich v zainteresovaných vedných odboroch, ktorá iniciuje prehodnocovanie starších konceptov CSR v snahe priblížiť sa praktickým požiadavkám, vyplývajúcim zo súčasných socio-ekonomických reálií.

Medzi renomovaných slovenských odborníkov na oblasť spoločenskej zodpovednosti podnikov sa nepochybne radí i Gabriela Dubcová z Fakulty podnikového manažmentu Ekonomickej univerzity v Bratislave. Jej aktuálna vedecká monografia s názvom *Nové trendy zodpovedného podnikania na Slovensku* (Bratislava, Vydavateľstvo Ekonóm 2013, 264 s. ISBN 978-80-225-3746-9) prináša pohľad na súčasné ponímanie spoločenskej zodpovednosti, v rámci ktorého sa autorka detailne zaoberá vymedzením etického minima v rámci konceptu spoločenskej zodpovednosti. Následne reflektuje a komentuje bazálne atribúty noriem ISO 26000 ako fundamentálnych štandardov pre spoločensky zodpovedné podnikanie, vymedzuje praktické otázky ich implementácie a naznačuje perspektívy ďalšieho vývoja týchto štandardov. Analytickým spôsobom rozoberá ťažiskové problémy controllingu spoločensky zodpovedného podnikania, pričom v rámci reflexie rôznych alternatívnych metód hodnotenia a reportovania spoločenskej zodpovednosti favorizuje metodiku Global Reporting Initiative.

Významný prínos k rozvoju danej oblasti poznania predstavuje predovšetkým faktograficky zameraná časť vedeckej monografie G. Dubcovej, ktorá prináša prehľad výsledkov medzinárodného výskumného projektu „Accelerating CSR practices in the new EU member states and candidate countries as a vehicle for harmonization, competitiveness and social cohesion in the EU“ (Dubcová, et al., 2007 – 2009) a výsledky testovania metodológie indikátorov hodnotenia zodpovedného podnikania v rámci výskumného projektu „Enhancing transparency and credibility of CSR practices through establishment of CSR performance assessment and monitoring systems in new EU member states“ (Dubcová, et al., 2009 – 2011).

Vysokú vypovedaciu hodnotu a praktickú relevanciu vykazujú závery a odporúčania formulované na základe výsledkov výskumného projektu „Support to National CSR Platforms – Responsible SMEs in Slovakia“ (Dubcová, et al., 2010 – 2012), realizovaného pod odbornou garanciou Národnej agentúry pre rozvoj malého a stredného podnikania v spolupráci s agentúrou FOCUS. Konkretizáciu týchto záverov predstavuje okrem iného i prezentovaný vývoj a vypracovanie stratégie spoločensky zodpovedného podnikania ako modelového riešenia pre konkrétnu slovenskú firmu s perspektívnym univerzálnym praktickým využitím pre ďalšie malé a stredné podniky v podmienkach (nielen) našej ekonomiky.

Autorkin komplexný pohľad na aktuálny stav a perspektívy spoločensky zodpovedného podnikania na Slovensku završuje synergické hodnotenie stavu zodpovedného podnikania v SR, orientované na identi-

fikáciu najdôležitejších elementov mikro- a makroúrovne zodpovedného podnikania v kontexte súčasných slovenských reálií (vrátane verejnej politiky a nosných nástrojov štátu v tejto oblasti), determinujúcich socio-ekonomické vzťahy, ktoré bezprostredne ovplyvňujú charakter spoločensky zodpovedného podnikania.

Literatúra:

DUBCOVÁ, G: Nové trendy zodpovedného podnikania na Slovensku. Bratislava: Vydavateľstvo Ekonóm 2013.